

Fakta torteras tills den samarbetar

Svenska Dagbladet den 9 februari 2020

Utan data är du bara en person med åsikter." Det förklarade den amerikanske ingenjören och statistikern W Edward Deming. Citatet är populärt bland forskare som arbetar med olika data. Det finns ju ingenting bättre än ett argument som stöds av data. När din åsikt bekräftas av empiriska bevis eller ännu bättre när den är sprungen ur data så är du överlägsen i bevisföringen.

Ett problem med att grunda åsikter på data är dock frågan om källdata (raw data). Forskare är inte opartiska i hur de hanterar den. Två forskare som studerar samma data kan bearbeta och tolka på olika sätt. Ibland styrs dessa variationer inte ens av meningsskiljaktigheter utan är resultatet av att olika ämneskompetenser som leder till olika infallsvinklar och "blinda fläckar".

Ett exempel på detta är en vid Oxford University, inom ramen för plattformen Our World Data, nyligen publicerade ett pm om livsmedelsproduktionens miljöpåverkan. Huvudargumentet (baserat på en vetenskaplig artikel från 2018) är att "mindre köttproduktion är nästan alltid bättre för att minska koldioxidavtrycket".

Faktum är att det inte är något fel på de data som använts och inte heller hur de bearbetats. Studien har trots allt publicerats i en av de bästa vetenskapliga tidskrifterna (Science), och artikeln har mottagits väl. Den har även uppmärksammats av många på Twitter.

Det generella argumentet för varför kött alltid är det sämre alternativet bygger på en skattning av koldioxidavtrycket för olika proteinrika livsmedel. Men gräver man lite djupare visar det sig finnas skiljaktigheter mellan tillgänglig data och slutsatserna som dras av dessa källor. Studien, liksom andra som förespråkar en växtbaserad diet för att motverka klimatförändringar, presenterar dylika resultat som en slags lathund mellan jämförbara livsmedel, vilket de inte är.

För det första beaktas inte regionala variationer.

För det andra, och det är centralt, är jämförelsen "blind" för olika dieter eftersom gram används som proteinenhet, vilket är meningslöst så länge data inte korrigeras för DIAAS (Digestible Indispensable Amino Acid Score), med andra ord proteinkvalitet. Näring är ju något mycket mer komplext än de mängder som konsumeras.

För det tredje, om exempelvis nötter är negativa för koldioxidavtrycket, på grund av utväxling av odlingsland, så bör det samma gälla för nötkött eftersom den förstörda odlingsmarken kan omvandlas till permanent betesmark.

För det fjärde beaktar utvärderingarna inte vattenbrist, markerosion, miljöförstöring på grund av odling av en enda gröda (monokroppning) och samberoendet inom jordbruksproduktion mellan djur och andra produkter.

De nämnda är några men inte alla faktorer som måste beaktas när data om livsmedelsproduktionens miljöpåverkan studeras. Kanske förblir resultaten desamma. Eller inte. Men först när detta gjorts kan data utgöra grunden för ett argument. För sanningen är, som den berömde brittiske ekonomen

Ronald Coase sagt: "om du torterar dina data tillräckligt länge kommer de att erkänna vad som helst".

Özge Öner